

List za koristi delav-
skega ljudstva. Delavci
so opravičeni do
vsega kar producirajo.

This paper is devoted
to the interests of the
working class. Work-
ers are entitled to all
what they produce.

PROLETARAC

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office
at Chicago Ill. under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 2146 Blue Island Ave.

"Delavci vseh dežela, združite se!"

PAZITE!

na številko v oklepaju-
ki se nahaja poleg va-
šega naslova, prilepje-
nega spodaj ali
na ovitku. Ako (214)
je številka
tedaj vam s prihodnjo
številko našega lista po-
reče naročnina. Prosi-
mo, ponovite jo takoj.

Štev. (No.) 213.

Chicago, Ill., 10. oktobra (Oct.), 1911.

Leto (Vol.) VI.

Če hočeš biti socialist

Jugosl. soc. zveza v Ameriki je alaba v primeri z bratskimi stran-
kami v starih industrijskih deželah
in v Ameriki. To res ni nič
čudnega. Kajti četudi je gotovo,
da se zbere sčasoma po vseh deželah
v soc. stranki vse, kar je za-
postavljeno v kapitalistični družbi,
da torej postane soc. stranka
prej ali slej splošna ljudska stranka,
je vendar v začetku njenega
razvoja le delavstvo sposobno ču-
titi ali vsaj slutiti, da mu je pravi
prostor le pod rdečo zastavo.
In ker smo prinesli iz stare domo-
vine stari podočevani greh: držimo
se šeg in navad svojih očetov,
so pogoji za razvoj socialne demo-
kracije težavnejši, kakor med
drugimi ameriškimi narodi. Veid-
dar pa je skrajno neumno, posme-
hovati se naši jugosl. soc. zvezi,
kajti z ozirom na klaverno raz-
mere med ameriškimi Slovenci,
je njen razvoj dovolj krepak, da
opraviči zadovoljnost z dosedan-
jimi uspehi in najlepše nade za
prihodnost. Razume se, da mora
biti tudi ta zadovoljnost le rela-
tivna, kajti vsakemu vnetemu so-
drugu bi bilo ljubše, ako bi bilo
slovensko ameriško delavstvo do-
seglo dvakrat ali trikrat toliko,
kolikor je. Toda treba se je včasih
vendar spomniti, kako je bilo še
pred recimo osmimi leti pri nas.
In kdor tedaj ne prizna, da je na-
predek stranke vsega spoštovanja
vreden, mora biti slep ali pa hu-
doben. Kdor ima priliko opazova-
ti delo na mnogih točkah, bo spo-
znal, da je govoričenice o mrtvulu
popolnoma neosnovano. Narobe!
V mnogih krajih se je prav zadnje
čase še le začelo prav bujno
razvijati strankino življenje. To-
ga to naj se nikar ne smatra za
uspavanko ali za vabilo na počitek.
Prav imajo tisti, ki žele več
dela in več uspehov, tisti, ki gle-
dajo vedno naprej in ki se nikdar
ne zadovoljijo s tem, kar se je do-
seglo. Teh je menda večina v zvezi
in kar povedano bodi, da bi
bilo žalostno, če jih ne bi bila ve-
čina.

Da imamo mnogo nezadovolj-
nežev je prav. Toda če je nezado-
voljnost lepa reč, vendar sama po
sebi ne zadostuje. Ona nas lahko
goni na delo, če pa ne stori tega,
tedaj je ne le brezplodna, ampak
celo škodljiva. Če se nezadovolj-
nost izraža le v godrnjanju, v ne-
gativni kritiki ali pa v preprih,
tedaj ne pospešuje dela, temveč
ga ovira. Nezadovoljnost, katere
nam je treba, mora biti drugačna.
Iz nje mora izhajati volja, da se
odpravijo razlogi nezadovoljnosti,
volja pa se mora izražati v delu.
Socialistična stranka se razli-
kuje od vseh drugih ne le po svo-
jih temeljnih načelih in po svojih
ciljih, ampak tudi po svoji sestavi
in po načinu svojega dela. V
meščanskih strankah je vodstvo
vse. Pristaši pa so material za vo-
litve. Soc. stranka je pa enota
vseh svojih članov. Vredna je to-
liko, kolikor so vredni vsi skupaj,
in toliko dela opravi, kolikor ga
opravljajo vsi skupaj.

Seveda ima soc. stranka svoja
načela in svoj program. Kdor ne
priznava teh, nima ničesar iskati
v stranki. Besede, ki se včasih sli-
šijo: Masa hoče to, masa misli
ono, so brez pomena za stranko,
če ista masa ni socialistična. Zato
je treba, če vsak, kdor hoče kaj
od socialistične stranke, izpraša
samega sebe: Ali sem socialist?
Bodimo odkritosrečni! Mnogo
jih je, ki se znajo ob primernih
prilikah postavljati, po gostilnah
bahati: socialist sem! A to je vse
od muh. Kdor je le na ta način
socialist, naj ostane doma. Od teh
behačev nima zveza nič, le ško-
dujejo ji. Socialist mora znati do-
kazati, da je, kar trdi. To se pra-
vi: Pred vsem mora biti organi-
ziran.

Kako in kje?
"Saj sem član svoje strokovne
organizacije"; pravi ta. "Jaz sem
pri konsumnem društvu", pripo-
veduje oni. To je vse lepo. Če se
količkaj zavedaš, da si delavec,
je tvoja dolžnost, da si član svoje
strokovne organizacije. Ona ti je
potrebna, da dosežeš boljše raz-
mere v svoji delavnici. In nikar
ne misli, da je posebna zasluga,
če si strokovno organiziran; le
greh bi bil, če ne bi bil organi-
ziran. Tudi če si član konzumne or-
ganizacije, se nimaš kaj bahati,
zaradi svojih interesov si tam, se-
bi hočeš pomagati, ako kupuješ v
svoji organizaciji namesto pri raz-
rednem nasprotniku. S tem pa se
nikakor nisi spolnil svoje politič-
ne dolžnosti. Ako hočeš biti so-
cialist, moraš biti organiziran tu-
di kot tak, to se pravi: moraš bi-
ti član jugosl. soc. zveze. Jugosl.
soc. zveza je del ameriške soc.
stranke in le kdor je njen član,
sme reči, da je socialist. Neorgani-
ziran socialistov ni. Če torej nisi
politično organiziran, pa pravi-
š, da si socialist, govoriš neresni-
čno.

Zakaj pa je tega treba? Čemu
vse te organizacije? Ali ni dosti,
da boš glasoval socialistično, kad-
dar bodo volitve?
Ne prijatelj! To ni dosti. Poli-
tična organizacija je zavednemu
delavcu tako potrebna, da se mo-
ra od nje — zopet v njegovem
lastnem interesu brezpogojno za-
htevati, da je njen član. Politika
je tisto polje, na katerem nasto-
pa kapitalizem z največjo močjo
zoper delavstvo. Primerov daje
vsak dan sto in sto. Strokovne or-
ganizacije, gospodarske organiza-
cije so dobre in potrebne; toda
če ne stoji za njimi močna politič-
na organizacija, ne bodo nikdar
mogle doseči svojih namenov. V
kongresu je protidelavska večina,
če si delavec s pomočjo strokovne
organizacije pribavijo par cen-
tov, jim jih vzame tista večina
z novimi indirektnimi davki in
drugimi nakladami. In če si de-
lavci pomagajo s konsumno orga-
nizacijo, naloži tista večina nji-
hovim konsumnim društvom več-
je davke kakor kapitalističnim
profitariskim družbam. Če si hoče-
jo delavec zavarovati, kar so pri-
dobili z drugimi svojimi organi-
zacijami, morajo imeti politično
moč. Z njo si morajo pribaviti
parlamentarne, da si bodo mogli sa-
mi dajati zakone.

Politično moči pa bo delavstvo
imelo toliko, kolikor bo imelo poli-
tične organizacije. Vsak delav-
ec, ki stoji izven organizacije, je
slabi; s tem pa slabi tudi svoj po-
ložaj, škoduje sebi, svoji družini,
svojim tovarišem, svoji strokovni
organizaciji, svoji konsumni orga-
nizaciji. Delavec, ki ni politič-
no organiziran, je grešnik. Delav-
cu, ki ni politično organiziran, se
ne more priznati, da je socia-
list.

To je prva napaka, ki se mora
popraviti med slovenskimi delavci.
Kdor hoče biti vpoštevan v
stranki, kdor hoče delovati v dru-
žbi svojih tovarišev, kdor hoče
uživati zaupanje zavednih delav-
cev, mora biti politično organi-
ziran. Za vsakega zavednega sodru-
ga pa naj velja načelo: Ne verje-
mi in ne zaupaj človeku, ki pri-
poveduje, da je socialist, pa ni ni-
ti organiziran.

Splošen pregled.

— Sv. Anton — podpolkovnik.
Braziljskemu finančnemu minist-
ru Francescu Salles je nedavno
prišla čudna prošnja v rešitev. V
imenu sv. Antona je povsem resno
zahteval gvardijan samostana
v Bahiji, da mu izplača svetniku
pristoječo, a že od leta 1909. za-
ostalo podpolkovniško gažo. Gro-
teskno na vsej tej stvari je, da je
zahteva utemeljena v vseh para-
grafih in postavah. Že pred sto
leti, dne 4. februarja 1811, je vi-
soka braziljska vlada (uradno
podelila) v gorenjem samostanu
stoječi sobi sv. Antona "podpol-
kovniško šaržo" — s posebnim
dekretom. Leta 1816 je bilo to vi-
soko imenovanje potrjeno in je

bila ob enem čudodelnemu vojšča-
ku določena letna plača 720 rei-
sov (okolo 2000 K.) Ker je ta sta-
ra odredba še doslej v veljavi, je
sedaj finančni minister v "škipri-
cih" in bo za enkrat rad ali ne-
rad izplačal svetniku gažo. V bo-
doče pa se finančni minister lah-
ko izogne tega, še aktivnega "ve-
terana". On in njegov tovariš v
vojnem ministertvu naj "božjega
vojščaka" uvrstita med stare re-
zerviste, saj je zaslužil — pokoj.

— Resničen čudež iz novejšega
časa. Različne so metode duhov-
nih obrtnikov pri fabriciranju
čudežev izza najnovejših časov.
Čudeži se navadno gode pri hro-
mih, betežnih, gluhih, slepih in
pri leta in leta na težkih boleha-
jočih bolnikih, katerim ni mogla
dati tolažbe "hladna" medicinska
znanost. Tak čudež je dal po-
voda tudi porotni razpravi, ki se
je vršila zadnji teden v Lincu
vsled tožbe monakovskega zdrav-
nika dr. Aignerja proti župniku
Anton van der Bomu iz Oberhol-
labrunna zaradi razžaljenja časti.
Obtoženi župnik je leta 1905 iz-
dal neko brošuro z naslovom:
"Resničen čudež iz najnovejših
časov", v kateri je s slačkimi be-
sedami narisal neko čudovito o-
zdravljenje. Delavec Peter de Ru-
der si je l. 1867. pri sekanju drv
popolnoma zmečkal levo nogo. Kljub
vseh zdravniški pomoči je baje za
vedno ostal pohabljen in se je le z
naporom premikal po dveh bergljah.
Leta 1875. pa je prišel Peter de
Rudder se je naenkrat začutil
popolnoma zdravega. Daroval je
berglje materi božji in od tistega
časa je bila njegova noga popolnoma
zdrava, kar so morali tudi
zdravniki konstatirati. Župnik pa
je v brošuri tudi bahato izjavil,
da izplača 1000 kron onemu, ki bi
dokazal nasprotno in ovrgel zgo-
dovinsko resnico tega čudeža. Leta
1908. se je oglasil dr. Aigner
v posebni knjigi proti resničnosti
omenjenega čudeža ter navedel
proti dokaze. Takoj je nastala
med zdravnikom in župnikom po-
lemika, v kateri je jezni župnik
začel zdravnika obkladati z raz-
nimi klerikalnim lastnimi psov-
kami in drugimi žalitvami. Na to
je dr. Aigner tožil. Porotniki so
spoznali župnika za krivega; so-
dišče pa ga je obsodilo na 150
kron globe ali 3 dni zapora. O
čudežu samim se ni razpravljalo.

— Za tatove je izdal kardinal
in nadškof v Madridu, kakor po-
roča revija La Raison, odpustne
listke, ki se prodajajo pri mežnar-
jih in klerikalnih trgovcih po de-
želi. Cena teh listkov se ravna po
višini ukradene vrednosti. Od
kradeža 3. dol. se oprostiš z bulo
(odpustnim listkom, kt nisi pe-
čat škofove pisarne) za eno kro-
no, za kradež v znesku 9. dol. je
treba kupiti že bulo za 80 et., od
150 dol. naprej se je pa že treba
pogoditi. Od skupljenega zneska
dobi papež 5%, nekaj odpade se-
ve tudi na komisijonarje. Nad-
škof v Toledu se je usmili, bog
ve zakaj, ravno tatov. Kakšen
drugi cerkveni pastir se bode zav-
zel morda za ljubezenske grešni-
ke, pijanec itd. Tako se bo čelo
še nekaj časa živeti.

— Kako dolgo bomo goreli v
vseh si po receptu jezuitskega
patra, obelodanjenega v "Jour-
nal d'Alsace-Lorraine" lahko iz-
računa vsakdo sam. Častiti pater,
ki sme učiti samo to, kar mu do-
volijo njegovi predstojniki in pa-
pež in katerega ne moremo sum-
ničiti krivoverstva, modruje ta-
ko-le: "Mi napravimo povpreč-
no vsak dan 10 grehov, toraj 3650
ali okroglo 3000 grehov na leto.

V 20 letih da to 60.000 grehov.
Ako vzamemo, da jih morejo na-
še molitve in miloščine izbrisati
polovico, jih ostane še vedno 30-
000, za katere se moramo pokoriti
v vseh. Ena ura bolečin v vseh
pa izbrise jeden greh. Potemta-
kem lahko vsak vernik natanko
izračuna, da bode moral trpeti v
tem kraju bolečin, ako je tako
svet, da ima samo 30.000 grehov
na vesti, okoli tri leta, tri mesece
in petnajst dni. Zopet dokaz,
kam vede pobožna lahkovernost
— k praznovanju.

— Vojna med Italijo in Turčijo.
Prvi teden vojne je končal z vse-
mi boljimi "triki" na italijanski
strani. Italijani so zasedli mesto
Tripolis potem ko so z bombardir-
anjem porušili vse utrčbe in ve-
dno turških poslopij. Italijansko
brodovje gospodari na Sredozem-
skem morju in pot nadaljni vojaš-
ki ekspediciji 50.000 mož, katero
misli Italija poslati v Afriko, je
odprta. V Tripolisu so Italijani
že ustanovili začasno vlado. O-
stanki turške vojske so se umak-
nili v notranjost dežele, odkoder
so pomoženi z arabskimi četami
po številu nad 100.000 mož name-
ravajo vrniti nazaj nad Italijane.
Turki so izgubili mnogo ladij in
veliko število vojakov; italijans-
ke izgube so majhne. V natančnem
številu potopljenih ladij in mrličev
pa do danes še ni zanesljivih
poročil. Avstrija je 7. oktobra že
v tretjič zagrozila Italiji, da bo
nastopila s silo če ne umakne svo-
jega brodovja od obale evropske
Turčije v Jadranskem morju. Ita-
lija je odgovorila, da bo umakni-
la. Kljub temu pa italijanske la-
dije še vedno krožijo in streljajo
na Prevezo. Turčija je zadnji
teden trikrat apelirala na vselese
za posredovanje v prilog miru, a
resnega odgovora ni. Da nadome-
sti svojo izgubo v Afriki, hoče
Turčija polastiti se Tesalije na
Grškem. Nad 250.000 mož turške
armade je baje na grški meji in
v Albaniji.

— Glasovi slovenskih sociali-
stov v stari domovini. Slovenski
socialisti so dobili pri zadnji vo-
litni bitki

na Kranjskem	6537 glasov
na Štajerskem	3350 ..
na Koroškem	1546 ..
na Gorškem	2376 ..
v tržaški okolici	2221 ..

15730 glasov.
Napredek od 1907. za 3125 glasov.
— V tem niso vštet glasovi so-
drugov iz Istre, Trsta, Gorice,
Furlanije (italijanski okraj), Ko-
roške (nemški okraj), Štajerske
(nemški okraj) — kjer jih je bi-
lo tudi oddanih čez 5000. Kakor
je videti, napredujejo prav lepo
slov. socialisti v stari domovini.

— Proti modernizmu. V seme-
nišču v Perudžiji so pred letom
dni odstavili nadškofa in rektor-
ja, ker sta bila oba osumnjena,
da pospešujeta oziroma trpita mo-
dernizem na vseučilišču. Oba sta

— V Maroku so nekateri sovi-
nistični francoski prenapetneži
hoteli po sili izvati vojno med
Francijo in Nemčijo. V fortu Aga-
dir, ko posadka ni bila navzo-
ča, Sovinistični noreci so tudi iz-
strelili pozdrav in zahtevali, da
Nemci nemudoma zapustijo Aga-
dir, ker je francoska last. Fran-
coska vlada je pa brzojavnim po-
tom po francoskem konzulu dala
takoj odstraniti zastavo. S tem je
bila zadeva končana, katero so
sovinistični noreci — nemški in fran-
coski — mislili izrabiti za vzrok
vojne.

— Tudi v Bruslju v Belgiji so
se vršile velike demonstracije
proti obeni draginji. Mnogo žena
in mesarjev je prišlo iz dežele v me-
sto in zahtevalo, da se odpravi ca-
rina za klavno živino. Govorniki
so ostro napadali vlado, ker sma-
trajo, da je ona z nerodno gospo-
darsko politiko zakrivila dragin-
jo. Na ulici je pa demonstrante
večkrat napadla policija — —
seveda brezuspešno.

KANDIDATJE

socialistične stranke za
municipalne sodnike
v Chicagu.

OKROŽNO SODIŠČE:
Seymour Stedman.

VIŠJE SODIŠČE:
Vincent Verde,
D. J. Bentel,
Charles Schroder,
Samuel Block,
E. Hazel Black,
Henry E. Murphy,
John C. McCay,
Carl Strover,
Otto C. Christensen,
Louis J. Delson.

Volitve 7. novembra.

bila osebna prijatelja rajnega pa-
peža Leva XIII. Marsikaj se je
izpremenilo v reakcionarnem zmi-
slu, odkar je Pij X. na Petrovem
prestolu!

Ko so letos odprli semenišče
so nastavili profesorje, ki so očit-
ni nasprotniki modernizma in naj-
ljutejši zagovorniki najbolj ne-
umnih verskih bajk in dogem.

— Mati božja se ji je prikazala.
V Bedekovčini v zlatarskem okra-
ju na Hrvaškem ima neko dekle
halucinacije in si domišlja, da se
ji je v bližnjem gozdu pri nekem
hrastu prikazala mati božja in da
se je celo razgovarjala z njo. De-
kle je med ljudstvom trosilo "po-
sameznosti" iz "razgovora". Pre-
bivalstvo pa je tako nevedno in
vdano vrazam, da je vse verjelo.
Cele procesije so romale k hrastu
molit. In ko mesec dni ni bilo de-
žja, so šli ljudje zopet prosit "čud-
otvornu majku božjo", da jim
pošlje dežja. Dozdej ni uslišala
prošenj, — ker jih ne more — a
ljudstvo pa vendar zaljša hrast s
evetjem, s slikami in prinaša tu-
di druge darove. Župnik — eden
tistih, ki ne marajo takih vraz —
je ukazal neki ženski, naj sežge
te okraske. Ženska pa pripovedu-
je, da jo je "nekaj" udarilo po
roki, ko je hotela izvršiti povelje
in da je to bil "angelj". Ljudstvo
pa se bolj sili k čudežnemu
hrastu.

Taki so sadovi klerikalne vzgo-
je. Vražarstvo je vsled sistema-
tične klerikalne vzgoje tako glo-
boko v ljudstvu, da ne verjame
niti duhovniku, kateremu je vera
v vočmece, copernice, čudeže in
druge enake prismođarije že ven-
dar malec prevelik humbug, ka-
tereza se kot izobražen človek
sramuje.

— Iz Portugala dohajajo zopet
vesti o rojalističnih nemirih. "Chi-
cago American" je zadnji teden
poročal, da je portugalska repu-
blika v nevarnosti, in da so kralje-
vi privrženci zasedli Oporto, pred
katerimi bežijo vladini vojaki.
Iz enake vesti so se do sedaj
izkazale kot navadne laži. Če spo-
deni kralj Emanuel kihne, že po-
ročajo v svet, da se v Portugalu
bliža močna kraljevska vojska, ki
bo naredila portugalski republiki
konec. Ako se pa spoden kralj na-
je jedi, ki vsebuje take snovi kot
sočivje in kasneje razni plini išče-
jo izhoda, pa poročajo, da kraljev-
ski pristaši bombardirajo glavno
mesto Lisabon in da je republi-
kanska vlada že na begu.

Vestem, ki prihajajo o protire-
voluciji na Portugalskem ni mno-
go verjeti. Te vesti nimajo druge
ga namena kot "spufanim" por-
tugalskim grofom in baronom po-
magati do novega posojila.

— V Maroku so nekateri sovi-
nistični francoski prenapetneži
hoteli po sili izvati vojno med
Francijo in Nemčijo. V fortu Aga-
dir, ko posadka ni bila navzo-
ča, Sovinistični noreci so tudi iz-
strelili pozdrav in zahtevali, da
Nemci nemudoma zapustijo Aga-
dir, ker je francoska last. Fran-
coska vlada je pa brzojavnim po-
tom po francoskem konzulu dala
takoj odstraniti zastavo. S tem je
bila zadeva končana, katero so
sovinistični noreci — nemški in fran-
coski — mislili izrabiti za vzrok
vojne.

— Tudi v Bruslju v Belgiji so
se vršile velike demonstracije
proti obeni draginji. Mnogo žena
in mesarjev je prišlo iz dežele v me-
sto in zahtevalo, da se odpravi ca-
rina za klavno živino. Govorniki
so ostro napadali vlado, ker sma-
trajo, da je ona z nerodno gospo-
darsko politiko zakrivila dragin-
jo. Na ulici je pa demonstrante
večkrat napadla policija — —
seveda brezuspešno.

— Tom L. Lewis, bivši pred-
sednik unije United Mine Wor-
kers of America, naznanja, da bo
letos zopet kandidiral za pred-
sedniško mesto.
Vse pritožbe glede nerednosti
pošiljanja lista in druge stvari ti-
čoče se "Proletarca" je poslati na
sodr. Frank Podlipca, 604 N. Cur-
tis St. Chicago, Ill.

Iz polja delavstva.

NE V CANADO!!

V Alberti in Britski Columbij
je še vedno štrajk premogarjev.
U. M. W. of America je izdala
pred kratkometake, s katerimi na-
znanja vsem delavcem v Canadi
in Zed. državah, da traja v teh
krajih še vedno štrajk. Uradniki
18. distrikta U. M. W. of A. po-
ročajo, naj to naznanimo našim
premogarjem v "Proletarcu."
Slovenski, hrvatski in srbski
premogarji naj torej ne iščejo de-
la v Canadi!

ŽELEZNIŠKI ŠTRAJK.

Štrajk železniških delavcev na
Harrimanovih progah in I. C. se
morda razširi v generalni štrajk
po vseh Zed. državah. "Ako štra-
karji Illinois Central in Harrima-
novih družb ne bodo mogli sami
izvojevati velike bitke, priskočili
bodo na pomoč vsi delavci na vseh
železnicah in tako pomogli svojim
bratom do zmage", izjavil je več-
krat Louis Presemble, predsednik
severozapadne sistem-federacije.

Železniške družbe so takoj prve
dni štrajka — kakor se je prič-
kovalo — izposlovale tri sočin-
ske prepovedi in sicer proti kler-
kom v New Orleansu, in proti o-
stali štrajkarjem, v Memphisu.
Ter po celi državi Mississippi. Go-
vornor zadnje države je tudi od-
poslal vojske čete v McComb,
kteri imajo nalog streljati na
smrt. Skabje in kapitalistični pri-
vatni policajšpielji so provocirali
zadnji teden večkratne krvave iz-
grede v McCombu, Miss., in v
Houstonu, Tex., v katerih je bilo
doslej ubitih šest oseb in veliko
ranjenih. Kapitalisti so si pa iz-
mislili še eno diabolsko sredstvo, s
kterim bi radi udarili štrajkarje
in njih organizacijo. Grozijo s fe-
deralno prosekucijo sistem-fede-
racije po protitrušnem Sherma-
novem zakonu, češ, da delavci
tvorijo trust in s štrajkom ovira-
jo meddržavno trgovino. V kolo-
ko bo ta atentat vspel, se še ne
ve.

Kljub vsem tem polenom pa
štrajkarji do sedaj dobro vstraja-
jo v svojem boju. Vse vesti v ka-
pitalističnem časopisju, da je ve-
liko število delavcev nezadovolj-
nih s štrajkom, so docela neres-
nične. Zadnji teden je v New
Orleansu dezertiralo čez 500 štra-
jkolomcev. Restavrateryj v Padu-
eah, Ky., ne marajo skabov na
hrani. Illinois Central družbe go-
vore, da štrajkarji upajo na zma-
go v par tednih.

— Blake & Kno les Steel Pump
Co., v East Cambridge blizo Bos-
tona, Mass., je obdolžena, da na
skrivoma vposluje ženske pri teš-
kem delu v svojih livarnah. John
S. Sheeman, unijski voditelj, je
pronašel, da je v livarni 26 Polja-
kinj, ki opravljajo najtežja mož-
ka dela v livarni zakar dobe \$1.25
dnevno, polovico manj kot moški.
Delajo po 10—12 ur na dan in
opokne imajo deset minut odmo-
ra. Neki očitveci pravi, da je vi-
del dve ženski dvigniti teško že-
lezno posodo z raztopljeno kovi-
no, ktere bi ne dvignilo 50 na-
vadnih žensk. Policija je prisil-
jena preiskovati.

— Organizacija železo-stav-
nih in mostovnih delavcev je na
svoji konvenciji v Milwaukee na-
ložila posebni asmesnt \$5 na čla-
na za obrambni sklad svojega taj-
nika J. J. Me Namare in njegove-
ga brata, \$200.000 ima unija že
v obrambnem skladu. J. J. Me
Namara je bil soglasno ponovno
izvoljen tajnikom za bodoče leto.
Organizacija ima že 197 lokalnih
unij.

— Tom L. Lewis, bivši pred-
sednik unije United Mine Wor-
kers of America, naznanja, da bo
letos zopet kandidiral za pred-
sedniško mesto.
Vse pritožbe glede nerednosti
pošiljanja lista in druge stvari ti-
čoče se "Proletarca" je poslati na
sodr. Frank Podlipca, 604 N. Cur-
tis St. Chicago, Ill.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKI TOREK.

Lastnik in urednik: Jugoslovenska delavska tiskovna družba v Chicago, Ill.

PROLETARIAN

Owned and published EVERY TUESDAY by South Slavic Workmen's Publishing Company Chicago, Illinois.

Glasilo Slovenske organizacije Jugosl. socialistične Zveze v Ameriki.

Frank Podbipec, President; Frank Podboj, Secretary; Frank Jaušić, Treasurer.

Frank Petrić, Jos. Bratković, direktorij.

Subscription rates: United States and Canada, \$1.50 a year, 75c for half year.

NASLOV (ADDRESS): "PROLETAREC"

2146 Blue Island ave. Chicago, Ill.

Vojna — tolovajstvo kapitalizma.

Italija in Turčija se koljeta. Po Sredozemskem morju švigajo bojne ladje in lovijo druga drugo kot piratje ali morski roparji.

Čemu to? Čemu vojna — barbarsko klanje? Radi rop! Da — radi rop. Razbojništva, tolovajstva! Evropskim razbojnikom: monarhom in kapitalistom je Evropa že pretesna.

Ta navadni rop afriškega ozemlja, ali kjerzbedi, imenujejo kapitalistični in monarhistični razbojniki — kolonialno politiko. Dalje: rop pod pritiskom kanona in sablje pa imenujejo — "osvojenje", "pomirjenje" in "civilizacijo".

Ravno tako Italija. Italijanski kapitalistični grabeži bi radi celi svet uverili, da stoji na branu civilizacije in vere proti barbarizmu Turkov — da hočejo "odrešiti" kristjane v Tripolisu pred divjimi mohamedanci.

lističnih držav naše dobe, dobe mirovniških konferenc in krščanske civilizacije! Italijanski prelataji nima nobenega dobička od te vojne; dobiček imajo samo italijanski kapitalisti.

Vsak delavec mora z največjim srdom in ogorčenjem žigosati in obsojati vojno — tolovajsko klanje gospodujočih tiranov!

JAURÉS O PORTUGALSKIH RAZMERAH.

Sodrug Jean Jaurés (izg. Žan Žorés) piše v "Humanité": Treba je biti le dva ali tri dni na Portugalskem, da se človek prepriča, kako vara reakcionarno in lažiliberarno časopisje vseh dežel javno mnenje.

V sami Lizboni se komaj opaža v gospodarskem življenju, da so se z zlatom obloženi parasiti starega režima izselili. Prebivalstvo ve prav dobro, da je njihova vroče ljubljena dežela polna velikih prirodnih bogastev.

Republikanska čutila so skozi skoz ohranila živahnost prvih dni, jo utrdila in razvijala dalje. Dne 14. julija je vladalo v Lizboni čudovito navdušenje. Množice so se valile pred francosko poslanstvo in so slavile obenem portugalsko in francosko vladu.

Ko je začela vlada mobilizirati rezerve, da bi pokazala monarhistični zarotnikom, ki so se zbirali na španski meji, svojo moč in obrambno sposobnost, so se rezervisti navdušeno odzvali pozivu, in mislim, da bi vsak, tudi najmanjši napad protirevolucije našel na silovit odpor nacionalnih sil.

Ali to so prazne sanje. Če bi bil upor mogoč bi se bil zgodil tisti dan, ko je bila proglašena ločitev cerkve od države, kar je politični moči cerkve zadalo najtežji udarec.

nos, ki je spojen z ljubeznivo p. jaznostjo. Ne verjamem, da bi mogli duhovniki in redovniki kaj doseči; klerikalizem ni pognal tako čvrstih korenin.

Vsi Portugalci, ki sem jih spravešal o monarhističnih grožnjah, so o njih z zaničevanjem govorili. Ali govorili so o njih tudi z jezo. To jih ne plaši, ampak jih razburja.

Oni vedo dobro, da bo treba dolgotrajnega napornega dela, preden se zopet popravijo napake preteklega časa uredbe uprava in finance in razvijejo pomožne sile v deželi; zato so silno ogorčeni.

Emigranti, ki se igrajo s protirevolucijo, igrajo potemtakem zločinski in nevarno igro. Svojo igro bodo žalostno izgubili, ali mogli bi ugrabiti portugalski republikanci tisti lepi in dalekosežni mir, ki je zdaj tamkaj zavladal.

Jaurésova izjavljanja kažejo, koliko so vredna tista senzacijska poročila s Portugalskega, s katerimi polni meščansko časopisje dan na dan svoja predala. Pričajo pa tudi o neusahljivem optimizmu, od katerega ga nista mogla ozdraviti niti "najzlahtnejša" cvetova francosko meščanske demokracije: histerični Clémenceau (izg. Klemensó) in pustolovec Briand (izg. Brián) s svojim krutim zatiranjem delavskega gibanja.

Republikanska čutila so skozi skoz ohranila živahnost prvih dni, jo utrdila in razvijala dalje. Dne 14. julija je vladalo v Lizboni čudovito navdušenje. Množice so se valile pred francosko poslanstvo in so slavile obenem portugalsko in francosko vladu.

Ko je začela vlada mobilizirati rezerve, da bi pokazala monarhistični zarotnikom, ki so se zbirali na španski meji, svojo moč in obrambno sposobnost, so se rezervisti navdušeno odzvali pozivu, in mislim, da bi vsak, tudi najmanjši napad protirevolucije našel na silovit odpor nacionalnih sil.

Zagotavlja se, da so emigranti, kakor naši l. 1792. polni iluzij. Kupujejo si za denar puške in smodnik. Pred kratkim so jim zaplenili transport orožja. Zarotniki nameravajo baje udariti semkaj čez mejo iz španske pokrajine Galicije in potegniti za seboj več vasi na severu, kjer je verski fanatizem večji, kakor po ostalem Portugalskem.

BLAZNI SISTEM.

Neka družabna dama (ime ni de) iz Atlanta, Ga., na obisku v Cincinnati, O., se je po dolgo - distančnem telefonu pogovarjala s svojo papigo, katero je ostavila doma.

Walker je zadnji teden opustil 18 letno dekle Myrtle Christie, ktera je v veleprodajalni Fair ukradla dva klobuka. Obtoženka je jokaje priznala tatvino rekoč, da si ni mogla pomagati drugače. "Moja tedenska plača" — povedala je — "znaša \$6.50. Za sobo izdam \$2; vozna na električnih karah me stane 60 centov, hrana 50 do 60 centov dnevno. Ostane mi 50 centov. — in to naj porabi za obleko in za vse ostale potrebnosti."

Rimski papež si je pred kratkim nabavil za svojo švicarsko gardo veliko zalogo najmodernejšega orožja, pušk, revolverjev, nabojev itd. Italijanska vlada je orožje, ko je prišlo v Rim, skoro zaplenila, ker je mislila, da je namenjeno za portugalske rojalistične ruvače. Papež torej dá več na puške kakor na "božjo pomoč".

Kardinal Gibons — jako sveta in modra glava! — je pred par dnevi izjavil, da referendum (potrjanje ali zavrnjanje zakonov po splošnem glasovanju ljudstva) pomeni vladno črhalo. Kardinalu ni tega zameriti, ker on, kljub temu, da se že piše leto 1911 še vedno živi sto let odzad. Kralji in cesarji v Evropi tudi pravijo, da je ne samo direktna zakonodaja, temveč tudi republika vlada drhali.

SOCIALISTI NA DELU.

Mesto Manitowoc, Wis., ktero ima socialistično upravo, dobi v kratkem svojo vodovodno zgradbo, plinarno in elektrarno. Zasebna plinova in električna družba se silno jezi, toda brez uspeha. Voda za domačo uporabo bo do gotove večje mere prosta: na ta način bodo imele delavske družine vodo zastoj, med tem ko bodo tvorice in čruga podjetja, ki rabijo veliko vode, morale plačati največ vodne pristojbine.

Socialistična uprava v Milwaukee je tekem svoje kratke dobe prihranila mestu tisoče dolarjev samo na tlačenju ulie. Ulični tlak iz asfalta stane sedaj, odkar gospodarijo socialisti, povprečno \$1.30 od štirijaškega jarda: prejšnja uprava je plačala najmanj \$2.34 za jard slabšega tlakovnega materiala. To je brez malega \$1.00 razlike. In v zadnjih desetih letih je bilo potlakano najmanj milion jardov milwauških ulic večinoma s asfaltom. To pomeni, da so prejšnje "za ljudski blagor vnete" mestne uprave s požrešnimi pogodbeniki vred oropale mesto za milion dolarjev samo na tlačenju ulie. Ni čuda, da se kapitalisti v Milwaukee jezijo in zaklinjajo, da bodo pognali socialiste iz mestne hiše.

IZ POLJA DELAVSTVA.

Ameriški kmetje, po domače farmerji so se tudi pričeli zavedati, da spadajo v proletarski razred. Farmerska organizacija "The Farmer's Educational and Co-operative Union of America" je na svoji konvenciji v Oklahomi zadnje dni sprejela resolucijo, s katero neusmiljeno žigosa ugrabljenje bratov McNamara kot škandal in sramoto za civilizirano Ameriko. "Pridružujemo se protestu milionov delavcev" — govori resolucija — "in najstrožje obsojamo ta divji, neameriški čin kot sramoto moderne civilizacije."

Madison Coal Corporation, ktera ima svoje premogokepe v Divernonu, Mount Olive, Gleu Carbon in v Carteville, Ill., je izdala neke "certifikate", ktere vsiljuje premogarjem, da jih morajo podpisati. Na teh "certifikatih" se čita, da so premogarji "obveščeni" o vsaki nevarnosti, ki bi slučajno bila v njihovih delovnih prostorih, izkratka: družba hoče, da premogarji s svojimi lastnimi podpisami sami sebe oropajo vsake odškodnine in slučajno nesreče. Premogarji pa niso taki tepeji, za kakoršne jih imajo nadedati kapitalisti in nečejo podpisati. Vsled tega je družba odsvolila že 60 mož. Premogarska unija v dotičnem okolišu je takoj zagrozila s štrajkom če kompanija ne zavrže neumnih listin in ne plača odsvoljenih delavcev za izgubljeni čas. Celo stvar ima zdaj v rokah posebni upravni odbor.

GIBANJE V INOZEMSTVU.

Kovinarska organizacija na Nemškem štrajka polnoštevno. Gre za večjo plačo.

V La Bassé - Indre na Francoskem štrajkajo livarji. Na štrajku so tudi delavci v vladnih arzenalih.

Vslužbeni pouličnih železnic na Dunaju se pripravljajo na generalni štrajk radi večje plače. Pristanišni delavci v Bilbao in v Malagi na Španskem so na štrajku.

OKLIC PERZIJSKIH SOCIALISTOV.

Osrednji odbor perzijskih socialistov je po ruskem odposlanec Leninu izročil mednarodnemu socialističnemu tajništvu oklic, v katerem prosijo pomoči, proti roparski politiki "miroljubnega ruskega carja" in liberalnega Angleža v Perziji. V oklicu pojasnjujejo sodenju svoj boj za ustavo: "Po hudem boju smo si priborili košček svobode. Ta svoboda je v nevarnosti, kajti carizem skuša v zvezi z Anglijo zasesti našo deželo in znova upeljati samodržtvo. Če bi imela mlada Perzija samo z ubogim Mahomed - Alijem opravka, bi kmalu uničila njega in njegovo bando. Toda nam zapirajo pot roparske, mednarodne, reakcionarne vlade. Ruska vlada je sporazumno z angleško prekršila pogodbo, ki sta jo bili sklenili z novo perzijsko vlado. V tej pogodbi sta se obe velelili zavezati preprečiti vsak eksahov poskus, da si znova pribori prestol. Sedaj pa Rusija podpihuje nemire v deželi in podpira eksaha. Vse druge velesile so ravnodušne napram temu sramotnemu izdajstvu. Upajo, da se okoliščine in dobe kake kompenzacije. — Da premagajo te težkoče, se ne boje prijatelji svobode in neodvisnosti nobenih zaprek in težav. In v teh težkih dnevih, ko vidimo povsod svoje sovražnike, pričakujemo pomoči od socialističnega proletariata. Vi edini ste prijatelji in bratje zatiranih vseh narodnosti. — Za našo svobodo povzdignite glas v svojih parlamentih, na zborovanjih in v časopisju! Protestirajte povsod za nas! Protestirajte proti perzijski politiki svojih vlad, zlasti pa proti ruski in angleški, ki se pripravljata zadušiti perzijski narod. Čeprav mogoče vaši protesti ne bodo zdali pri Vaših vladah, nam bodo vendar vili novega poguma za naš boj, če jih bomo slišali. Živela svoboda narodov! Živel mednarodni socializem!"

OBRAVNAVA MCNAMARA.

V ponedeljek 9. okt. pričela se je v Los Angelesu prva scena sodne procedure proti bratoma John J. in Joe B. McNamara radi obtožitve dinamitiranja tiskarne "Los Angeles Times". Sodnik Bordwell je poklical predse 125 mož za izbiranje porotnikov. Obravnava se šele prične v sredo (11. t. m.). Zagovorništvu je prijavljeno. Prvo delo zagovorništvu bo zahtevalo, da se ima sodni proces prenesti pred drugega sodnika, ker sodnik Bordwell je že šestkrat dokazal, da ima predsodke napram obtoženema vsled česar je nepristranost sodišča izključena. Ako ta predlog propade, zahtevalo bo zagovorništvu popolno odstranitev cele sedanjice porotniške panele. Dokazalo se je namreč, da so med 840 porotniškimi kandidati, ki jih je sodišče pozvalo, samo štirje delavci! Ostali so pa sami trgovci, posetniki in bogati zasebniki, katerih ogromna večina tvori pristaše Otisa.

Legalni boj bo torej huč in dolg. Obravnava bo menda po najkonservativnejšem računu trajala tri mesece. Poklicanih bo na obeh straneh čez 500 prič. Zagovorništvu bošta vodila Clarence Darrow in Job Harriman; pomagala jima bo pa še najmanj pet drugih odvetnikov. Tožiteljstvo ima na razpolago celo četo advokatov in armado detektivov ter raznih špičev, poleg vsega pa še milione dolarjev v tožne svrhe, med tem ko finančna sredstva obrambe niso nič kaj povoljna.

SOCIALISTIČNI PREGLED.

Socialistični dnevnik v Milwaukee prične izhajati 1. decembra, \$77.000 so milwauški sodruzi že nabavili v ta namen. — V Osmaburgu, O., so republikanci in demokratje sklepali Chicago, Ill.

"neodvisni" tikit, na katerem bo do skupaj kandidirali proti socialistom. Socialistični kandidati za župana je premogar John Thielens. — Rev. J. S. Otto, baptistovski duhoven v San Francisco, je nedavno rekel v pridici: "Večje socialistično gibanje z rdečim praporjem na čelu, kateri pomeni kri mučenikov vseh narodov, je nova nada človeštva in cilj človečanskega bratstva. V tem velikem gibanju jaz vidim izraz novega življenja na podlagi prave solidarnosti in pravice." Kakšen kranjski pop do danes tega še ni rekel!

Zenska socialistična organizacija v Nemčiji je zborovala. Jeni takoj po zaključitvi stranke nega kongresa. Iz poročila ekskutivnega odbora je razvidno, da je ženska organizacija v zadnjih dveh letih narasla od 29.000 na 108.000 članic. Adejlada Popp iz Dunaja je zastopala socialistinje v Avstriji. Sprejeta je bila resolucija proti draginji. Zborovanje je trajalo dva dni.

Socialistična stranka na Švedskem bo imela, kolikor je do sedaj znano, najmanj 62 poslancev v novem parlamentu. Volitve še niso končane. Socialisti so obdržali vse prejšnje mandate in pridobili 27 novih. Vsled poraza vladne (konservativne) stranke in vsled sijajne socialistične zmage je ves švedski kabinet odstopil.

Štirje sodrugi — Hartman, Me Carty, Me Keever in White — v uredništvu in upravništvu socialističnega lista "Free Press" v New Castle, Pa., proti katerim je jeklarski trust gonil 18 mesečno sodno pravdo, so bili pred nekaj dnevi pri končni obravnavi oproščeni, toda plačati morajo polovico sodnijskih stroškov. Tekom 18 mesečne krute persekucije so omenjeni sodrugi prebili dokazni dni v zaporu in lokalna organizacija v New Castle, ktera je vodila obrambna akcijo, je izdala tisoče dolarjev za pravdne stroške. Persekucija se je pričela ob času znanega štrajka v New Castle in v Me Kees Rocks u. l. 1909, ko je "Free Press" v ognjevitih člankih odkrivala lumparije kapitalistov. Pravica je končno vsej deloma zmagala.

TAFT IN — "NEBEŠKI SODNIKI."

Predsednik Taft je na svojem potovanju v Poacello, Ida, 7. okt., rekel: "Jaz ljubim sodišča in ljubim sodnike. Oni so moj ideal na zemlji in značijo to, kar bomo videli v nebesih pred pravičnim bogom!"

Sedaj se pa vse neha! Ako v nebesih delijo pravico z isto žlico kakor nekteri ameriški sodniki, potem — potem — so tudi nebesi sedež krutega kapitalističnega tiranstva in osmerobrazne korupte justice, kakoršni ni zlepa najti para! Ako so po Taftovi logiki sodniki a la Grosscup, Pollock itd. isto kar je "nebeški sodnik" — potem se morajo delavci na lepem in hitro zahvaliti za taka nebesa. Naj jih ima Taft in ostali bratje kapitalistov! Take blasfemije pa ne bi pričakovali od Tafta. Ne vemo, ali se norčuje iz nebes ali iz sodišč — pravzaprav iz obojega!

Verjamemo, da Taft ljubi sodnike. Kapitalisti jih tudi ljubijo! Posebno takrat, kadar je treba "injunction" preganjati štrajkarje. O, sodniki so danes prava nebeška dragocenost za kapitaliste. Taft to ve; saj je bil sam sodnik, — kapitalistični sodnik od pete do temena. Toda delavci bodo nekega dne do kraja siti "nebeških sodnikov" in izvolili bodo svoje sodnike — socialiste, socialističnega sodnika pa Taft gotovo ne bo ljubil! In kapitalisti tudi ne!

Sedanja justica je za kapitaliste res nebeška! Napram delavcem je pa — pekel!

Star pregovor se glasi: Čim pobožnejši je človek, tim več verjame, Čim več verjame, tim manj ve, Čim manj ve, tim neumnejši je, Čim neumnejši je, tim lažje ga je obvladati.

Kje je? John Kraševac alias John Moren, doma iz Sveržjakov pri Metliki. Pred tremi leti je bil val v Cornucopia, Wis. Za njegov sedanji naslov bi rad zvedel John Molek, 2615 So. 40th Ave. Chicago, Ill.

Dopisi.

Fernie, B. C. 26. sept. 1911.

Cenjeno uredništvo: —
Kakor je bilo že enkrat preje poročilo v Proletarcu, so vsi premogariji, spadajoči pod 18. distrikt U. M. W. of A. sklenili, da se s 1. aprilom t. l. preneha z delom, ker so premogarski baroni kratkoma zavrgli opravičene zahteve premogarjev. Ta boj je še danes v vsi moči in polnem tiru.

Izneverilo se je štrajku le par slabotnežev, in še ti slučajni so bili le v malih naselbinah. Obnašanje štrajkarjev je običajno vredno; tako mirno je vse naokoli, da so policaji, advokati, zdravniki in pogrebniški skoraj brez dela. To je zanimivo zlasti zato, ker se je kapitalistično časopisje trudilo na vse načine, da bi dokazalo, kakšna krvavejšina drhal so štrajkarji. Za tako taktost in vzoren red je pripisati največ dejstvu, da je večina štrajkarjev starih premogarjev, ki so bili preje vposleni v premogovih rovih v Angliji, Škotskem in Walesu; da so tu Francozje s Severa, Belgijci iz velikih premogovnih okrajev v Belgiji, Italijani s Severa, kakor tudi iz južnih premogarskih pokrajin, Nemci iz West Fallna, Čehi, Slovenci, Ogrji, Rutenci, Švedi, Črnogorci, Poljaki, Finci in celo Kitajci imajo svojo zastopano število.

Pred kratkem se je vršil v Calgary, Alberta, strokovni kongres. Na tem kongresu se je zaključilo, da se razpiše na člane 10 centov posebnega asesment. Ta korak se je storil vsled sledečega:

Pred nekaj leti nazaj, ko so bile dve stranke tako politično razdeljene, da so njih moči izkoristili v svoje namene tedanji trije socialisti, ki so bili v parlamentu in so predložili načrt, ki določa, da dobi vsak delavec, ki se pohabi ali usmrti v podjetjih 1.500 dolarjev odškodnine. Ta predlog je postal vsled razkosanosti starih dveh stranki zakon. Posledica tega je bila, da se je ta naredba upoštevala in da se je dedičem ponesečenih delavcev izplačevalo to svoto brez kakih ugovorov. Toda nastopili so veliki politični preobrati v deželi in stara, konservativna stranka je prišla v parlamentu zopet do svoje stare moči, tako da je bila prosta zopet vsakega socialističnega in liberalnega vpliva. V tem času pa je eden njih član, korporacijski advokat v službi neke ugledne premogarske družbe v okraju Britske Columbij, podvzel akcijo proti tej odredbi in razlagal ta zakon v taki luči, da bi, ako bi bil po njegovem razlaganju predrugačen, zgubil vso pravo do delavce, ki niso pristojni v okraj Britske Columbij.

Razlaganje tega zakona po tem advokatu je tako, da bi bili do te podpore, oziroma zapuščine opravičeni le tisti delavci, ki spadajo legalno v ta okraj.

Mi smo že preje videli, da so tukajšnji delavci razne narodnosti in da bi vsled te razlage postal ta zakon v tem smislu zelo malo vreden za tukajšnje delavce.

Z namenom, da se začne proti akciji te nečuvne razlage zakona, s katero se strinjata že dva višja sodnika, je strokovni kongres določil, da se razpiše po deset centov asesment.

Cela zadeva je namreč sedaj v rokah apelnega sodišča v Angliji in se pričakuje odloka o tej zadevi enkrat v marcu prihodnjega leta. Želeli bi, da bi obvestili vse starokrajške liste, s katerimi stojite v zvezi, naj opozore svoje čitatelje glede teh razmer v Canadi, kajti razne — po angleških kapitalistih in vladni plačané agencije, parobrodne in druge — pišejo in vabijo s sladkimi besedami o dobrosrčnosti angl. vlade in kapitalistov, da bi zvnabili več ljudstva v Canado, kjer se baje cedi za delavstvo med in mleko.

J. W. Bennett.

Sygan, Pa. 6. oktober.

Cenj. uredništvo: —
Hladna jesen je tu, listje rumeni in pada z drevja. Tudi naš dični "Mladi Vrh" zgubi večasi kak zrel rumen list, katerega pa zopet vzlie najhujšem mrazu nova mladika nadomesti. Kakor že oglašeno, smo priredili veselico dne 30. sept. v korist klubove blagajne, katere je še precej dobro izpadla. Udeležili se je po več izbirnem šte-

vilu zavednega delavstva razne narodnosti. Pokazali sa, da sočustvujejo z nami, ker tudi razumejo razredni boj — vedo, da patriotizem nima pravih ciljev, ker je sebičen. Sohr. Karol Telban iz Moon-Run, Pa. nam je podaril ličen zlat prstan, katerega smo izžrebali za \$7.50; dobil ga je sohr. Ant. Hauptman. Prebitka bo okoli 30 dolarjev, kar nam je jako dobro došlo, kajti imamo precej vsakovrstnih stroškov, katerih bi lahko naštel celo vrsto; vse v dobrobit delavstva. Torej srčna hvala vsem, ki so pripomogli do tolikega vspeha.

Nadalje hočem poročati 22 mesečno delovanje kluba "Mladi Vrh" (morda bo javnost zanimalo.) Klub se je ustanovil dne 6. nov. 1909 z 19 člani čitalnice ter se z isto tudi spojil meseca sept. p. l. Ves ta čas je pristopilo 72 članov, dobro stojičih je 41, nestalnih je 9, odstopilo ozir. odpotovalo je 12 članov in izločenih je bilo 10. V tem času smo imeli 8 veselje, tri ljudske shode in 43 članskih sestankov. Finančni sestavek je sledeči: Skupnih dohodkov je bilo \$1192.58 in izdatkov pa \$1035.02, v blagajni je sedaj \$157.56. Izdatke smo imeli sledeče: Za agitacijske svrhe, propagando in podporo strankam v State, County in Jugosl. Soc. Zvezi ter soc. časopisju svoto \$104.10; štrajkarjem nakazali \$106.09, (s koletkto vred štrajkarjem poslali \$196.09) ter asesment, literatura in upravni stroški \$824.83. Tisti, ki mislijo, da se tudi brez socialističnih postojank in časopisja lahko propagira socializem, katerega pripada bodočnost, gotovo nimajo možgan v redu. Gornje številke kažejo, da se gibljemo, med tem, ko velika masa spi spanje gluhonemih. Pri tem naj si kdo ne misli, da je prizadet tuč isti, ki z nami simpatizira. Sicer pa vsem zaveznikom teme, ki se hudujejo nad mojimi dopisi in se poslužujejo klečeplazta kjerkoli, javljam, da bom šel po začetni poti — zavedajoč se resnega položaja današnje borzujazije. Upam pa, da pridejo do pravega delavskega prepričanja vsi tisti, ki danes ne morejo, oziroma nečejo razumeti razrednega boja. Nikar ne vernite v bogastvo, ker dokler boste mezdni sužnji, do njega priti ne morete. Zapamtite si, kaj je izjavil kapitalist (kralj jekla) P. Morgan: da se mora pomesti vse unije iz površja in sploh vse delavske organizacije. On se je zaklel, da bo na to deloval. Delavci pa poljubljajo isti bič, ki jih tepe.

Ali ste zadovoljni...
Kako se bo kaj vnaprej gibalo, hočem ob priliki zopet poročati. S proletarskim pozdravom.

L. Glažer biv. taj.

Aurora, Minn.

Tukaj, v tej mrzli deželi severne Minnesote, se je glede dela obrnilo na boljše. Sedaj delajo skoraj vsi, ki so bili brezposelni in so čakali, da se odpre delo. Tudi tukajšnji socialisti delajo vsi, čeprav se je delovalo z vso silo, da ne bi dobili dela, tiste pa, ki delajo, da bi se jih kratkoma odločilo. Samoumevno je, da je imel največ posla pri tem fajmošter Pirnat. Takoj, ko se je ustanovil klub, je šel od jame do jame, od bosa do bosa, da bi izposloval odsvolitev predznih slovenskih delavcev, ki so ustanovili socialistični klub. Ampak Pirnat je grozno pogorel; od bosa do bosa je šel z dolgim nosom in naposled je prišel s celo kumaro v svoj favrovž, kot polit. kužek.

Ko je uvidel, da pri bosih ne opravi ničesar, je čakal prilike, da se sestane s superintendentom. Ta prilika se mu je nudila na vaku, ko sta se skupaj vozila. Pri tej priliki mu njegova krščanska žilica ni dala miru, da bi ne omenil o slovenskih socialistih, katere je narisal, kot najbolj nevarne bandite. V svoji sveti jezi je tudi zahteval proseče, naj se odpuste vsi socialisti iz dela. Toča superintendent, ki ni bigotičen človek kakor na pr. Pirnat, je poslal častiljivega fajmoštra v gozd po gobce, katerim pravimo "Jurčki".

Pirnat Lojze, poslušaj:
Ali si mar že pozabil na tiste čase, ko si bil ves ponižen in si prosil milostno kruhka po Aurora? Se še spominjaš na tiste čase, ko si bil lačen, kakor smo sedaj mi in naši otroci in si prodajal "čajtengo", da je bilo djati kaj v usta? Pri nas si se najedel

in napil, dobil si prenočišče — danes nam hočeš pa vratači hvaležnost na ta način, da bi nas spravil ob delo? Ali delaš vse to po predpisih naukov, katere zastopaš? — Počasi fante! Mlad si še in neizkuščen; ne veš, kaj je delo; ne veš, koliko je vreden kruh, ker ne trpiš zanj. Drugi te vzdržujejo, ti dajo kruha, obleke, stanovanje, pohištva; da, celo denarja ti dajejo, to je tisto, po čemur namestnik gospodov ne bi smel pršati. Yi-diš, vse to ti da ljudstvo, ker živi še v takih odnošajih glede veroizpovedovanja. Toda ti si jim ne hvaležen; sama črna nehvaležnost zija iz tebe. Seveda, zdaj si šel; poskušaj namreč, če te bodo Auroračanje prosili nazaj, toda vseeno je, prideš ali neprideš. Eno je goovo — in to je, da se za take grabeže ne bomo zavzemali.

Če prideš nazaj — kakor se čuje — bi zelo rad prišel — boš našel tvoje "smrkovce" (kakor nazivaš socialiste) že zelo močne. Pristopil boš tudi ti lahko k njim, saj vemo, da ti je socialistična stranka pri sreč. ker se jo tako rad vedno spominjaš. Prideš lahko še pred 15. oktobrom, ko bomo imeli v finski dvorani javni shod.

Ob tej priliki se pozivlja tudi vse ostalo zavedno slovensko delavstvo, da se tega shoda vdeležijo v največjem številu. Na tem shodu bo imel vsak priliko prepričati se, če so socialisti res taki hajduki, kakršne je vedno slikal Pirnat. Če ljudstvo iznajde, da ti ljudje res niso za med civilizirano družbo, potem naj se jih le vsak ogiblje. Če bo pa narobe, da se iznajde, da je Pirnat samo lagal in črnil socialiste radi svoje bitgotnosti, potem naj pa kar vsakdo gleda, da pristopi v naš klub in gre na delo za našo stvar.

Vsi torej na krov na ta dan! — Naprej za socializem!

ODBOR.

Cleveland, O.

Živimo v resnih časih. Nehote se nam vzbujajo spomini iz svetopisemskih zgodb, kjer se opisuje življenje zatiranih Izraelcev, radi katerih je tedanji Jehova baje storil vsepolno čudežev. Kdor ni imel v šoli trojke v zvanju starih svetopisemskih zgodb, ta že ve, kaj vse je stari Jehova poskusil, da bi pripeljal svoje ljubljeno in izvoljeno ljudstvo v obljubljeno deželo. In prav nič bi ne bilo pretiranega, če bi se proglasilo, da je dobil stari gospod ravno tisti čas belo brado. Prav nič čudnega bi ne bilo v tem; kajti kakor govori sveto pismo, je moral bog, predno je šel na ta velikanski posel, pomoriti pri filistejcih v vsaki hiši po enega novorojenega filistejčka. Velike zapreke pa je imel stari tudi s svojim izvoljenim narodom, v katerem so bili čudeži in malikovanje na dnevnem redu. Seveda si je znal stari pomagati tudi v tem slučaju. Najel je mešetarja Mojzesa, kateremu se je kazal in mu dajal zapovedi in navodila kod in kako naj vodi njegov narod, da ga pripelje srečno v obljubljeno deželo, na raznih krajih in v raznih oblikah. Enkrat je govoril z njim v podobi gorečega grma, drugič v podobi kozla, tretjič iz žarečih oblakov itd. itd. Toda vzlie vsem božjim prizadevanjem in s triki mešetarja Mojzesa, niso prišli Izraelci nikdar v obljubljeno deželo. Smolo je imel stari Jehova in njegov mešetar. — Izraelci so še vedno prepuničeni samemu sebi in tavajo po svetu razkropljeni, kakar drugi ostali narodi, in čestokrat se vse bolj kot drugi.

Takole se zaključuje svetopisemska tragedija.

Ali bi mogoče danes ne mogli najti para tej tragediji: Jehove tragedije z njegovim mešetarjem Mojzesom vred? Prav lahko; je pri roki. — Ali nima napr. Clevelandski v domišljiji "bog" Erič. iste smole in nadloge s svojim ljudstvom? Ali se ne prikazuje zdajpazdaj v podobi gorečega grma Cl. Amer.? Ali ne grmi svojemu ljudstvu? Mar mu ne obljubuje popeljitev v obljubljeno, prelepo deželo sladkega sna in preživlosti? Ali ne posreduje med "svojim" ljudstvom z mešetarjem Prdanom, ki se tu pa tam oglasi po navodilu svojega gospoda, svojemu ljudstvu? — Vsemu temu se ne da oporekati, ker se godi pred našim nosom. Lepo in svečano je moralo biti, ko je mešetar Prdan sprejemal od svojega gospoda predpise, za

njegov "ljudstvo, katero popelje v gori označeno deželo sna. Gotovo je govoril gospod svojemu hlapcu in mešetarju nekako tako-le:

Ti, posreduvalec mojega ljudstva, ne poznaš tistega, ki govori s teboj! Jaz sem bog Erič, bog mojega ljudstva; pojdi in popelji mi ljudstvo v obljubljeno deželo. Prčadi gre in stori kakor mu ukaže njegov gospod.

Sedaj kodi Prdan okoli in izpolnjuje dolžnosti za nekaj borih centov. Pripoveduje ljudem, da je oni, katerega je poslal gospod bog iz Clevelanda, da je doma iz Ljubljane in da poje visoki tenor in da razume še več drugih prijjetnih reči.

Med tem ko hodi hlapec gospodov po kontinentu, pa gospod govori z grma: — Te ljudi bomo dali čez amer. pošti, unim bomo navili uro, le - tem bomo že pokazali, — smleli jih bodo božji mlini itd. — Toda smola; ljudstvo se niti ne zmeni za grožnje; ja, niti grdinatovega psa ne izzovejo te grožnje izza peči. Ampak on še govori iz gorečega grma, in še se bliska in grmi:

Moje ljudstvo, poslušaj glas svojega gospoda, ki veli kakor je govoril Abraham Izaku. Govori gospod: Ne hodi v obližje 55 te ceste in St. Clair Ave., zavedaj se, da hodi tamkaj oborožen hudič v podobi mladega dekleta z lepimi kodri ob sencih. Ona se smeje in reži, zapeljuje in vodi sama sebe za nos. Upoštevajte to, ker drugače ne pridete v obljubljeno deželo sna.

Kakor pravijo očividci, je sedaj 55 ta cesta prazna. Kako bo izgledalo na cesti čez čas, poročam pozneje. Omenim naj končno, da je gospod ves iz sebe, ker ne izvršuje ljudstvo njegove zapovedi. Ali ni to tragično?

Filisteje.

Ramey, Pa.

Cenj. uredništvo Proletarca: —
Tukaj smo ravno na pragu jesenskih volitev. Imenitno je opazovati politikarje stare kapitalistične baže, ki hodijo že tedne vsak večer po saloonih in iščejo "prijateljev", ki imajo volilno pravico. Čez leto jih nisi videl nikjer, kajti ni bilo časa, ker so bili v Californiji ali v starem kraju na "počitnicah". Sedaj so pa zelo prijazni in žele vsakega videti, ga "potritati" s cigaro ali pivom.

Skoraj vsak večer pridem z njimi v dotiko, in vsak se potrudi, da mi izroči svojo vizitnico. Kam to meri, zavednemu delavcu ni treba ničesar pomišljati. Te vrste kandidatje love kaline.

Trudijo se res na vse mogoče načine, da bi dopovedali, kakšni prijatelji delavcev in malih obrtnikov so.

Kadar priložnost nanese, tuči z njimi malo debatiram. Povem jim naravnost, da sem socialist in da ne dam nič na posamezne kandidate, ampak da vedno volim za načela. — Nekateri, ki je prav ponižna, pasja duša, se izgovarja, češ, da nima nič proti socializmu, da pa socialisti se ne bodo zmagali. S tem se sugestira, naj bi človek volil tisto, česar ne želi.

Teh-le političnih "bumov" je tod vse polno. Navadno nadlegujejo delavce po hotelih, gostilnah in celo na stanovanja pridejo.

Vsak pameten delavec naj bi take tiče zapodil k vragu; kajti kdor išče volilnih glasov po saloonih in hotelih, ta nima pravih namenov.

Žive! socializem!
S pozdravom.

Anton Struc.

Genjenim naročnikom Proletarca naznanje!

Večkrat se pripeti, da nekateri naročniki lista pošljejo name spremembo naslova. To je napačno. Name se pošiljajo samo pritožbe, če se ni kaj nvrstilo v list, ali ako kdo ne dobiva redno lista in druge v to področje spadajoče stvari. Spremembe naslovov se imajo pa pošiljati vedno na upravnništvo lista. Naslovi naj se: "Proletarec", 2146 Blue Island Ave., Chicago, Ill.

Toliko v blagohotno naznanje.

Frank Podlipce.

Priporočajte in širite jugoslovansko socialistično časopisje v Ameriki: "Proletarec", "Radnička Straža", "Svetlo", "Narodni Glas".

Stranka

VESTI IZ KLUBOV J. S. Z.

Iz Sygan - a, Pa.

Na gl. seji dne 24. septembra t. l. se je zaključilo, da bodo klubove seje v bodoče vsako tretjo nedeljo v mesecu v novi društveni dvorani in sicer točno ob 2. uri popoldne.

Uradniki za bodoče leto so bili izvoljeni sledeči: — Balt. Glažer tajnikom; Julius Lesjak fin. tajnikom; John Guzelih blagajnikom, Matt Dermota st., organizatorjem; John Dermota knjižničar.

V nadzorni odbor so bili izvoljeni: John Pleteršek in Frank Miklaučič.

Louis Glažer, bivši tajnik.

NAROČITE SE NA DNEVNIK "ZARJA"!

Kdor želi čitati podučne članke o socializmu in novice iz starega kraja, ta naj se naroči na edini slov. socialistični dnevnik "ZARJA".

"Zarja" izhaja v Ljubljani, Šelenburgove ulice št. 6/II in stane za Ameriko \$6 za celo leto.

KDO JE DOBER SOCIALIST?

Dober socialist je tisti, ki spada po svoji organizaciji k socialistični stranki, Socialist Party.

Dober socialist je tisti, ki obiskuje redno mesečne seje kluba, h kateremu spada.

Dober socialist je tisti, ki plačuje redno mesečne prispevke in pridobiva klubu nove člane.

Dober socialist je tisti, ki izvršuje sklepe in naloge, ki mu jih nalaga njegov klub.

Dober socialist je tisti, ki čita in je naročnik na socialistično časopisje, ki je priporočeno ali priznано od stranke.

Dober socialist je tisti, ki pri vsaki priliki agitira za priznano socialistično literaturo, nabira nove naročnike in podporo socialističnim listom.

Dober socialist je tisti, ki se ne poslužuje nesocialističnih listov, kadar ima kaj poročati o napredku socialističnega gibanja.

Dober socialist je miroljuben, vzdržen v pijači in dostojnega vedenja vsepovsod.

Dober socialist je razredno zaveden in izkazuje vsikdar delavske solidarnost.

Dober socialist hrepeni po splošni izobrazbi, spoznanju resnice in kreposti — značaja.

Dober socialist ej vzor človeka bočočee družbe.

KNJIŽEVNOST.

"Svobodna Misel". Zadnja (avgustova) številka ima sledečo vsebino: Dr. Th. Bartošek: Kaj hoče "Svobodna Misel"? — F. V. Krejči: Verstvo in moderni ideal človeka. — Dr. L. Wahrmond: Pločenje katoliške cerkve v Avstriji. — K. Ignotus: O češenju svetnikov in njihovih ostanov. — Jos. Bernhard: Ljubljanski ve-linkvizitor. — SS. Przybyszewski: Satanova sinagoga. — Svobodomiselnog gibanje. — Raznoterosti.

"Svobodna Misel" izhaja mesečno in stane za Ameriko 4 kro-ne (80 centov). Naslov: Svobodna Misel, Prag - Vinogradi, Bohemia, Austria.

— Vojni minister na Norveškem je odredil, da poveljniki na straži in na vežbališčih pri vajah dobijo nabite naboje, da jih lahko rabijo takoj, če bi vojaki vprizorili kravale pred zaporom, ali se pa ne hoteli pokoravati poveljem na vežbališču. Po mnenju vojnega ministra ima vsak korporal že pravico postreljati vojake, če rado-voljno ne prenašajo njegovih iškani. S tem hoče vojni minister zopet vpeljati srednjoveško pokorščino pri norveških vojakihi. Ta naredba vojnega ministra je pa v celi deželi odzvala odpor. "Socialdemokraten" piše med drugim: "Vprašamo, kam plove-mo, če mogočeneži priporočajo v deželi, v kateri živi narod demo-kratičnega duha, sirovo silo proti ljudstvu. ako se ljudstvo brani proti krivicam? Ukaz za nabije naboje bo rodil zopet tisoče protimilitaristov."

Ste že obnovili naročnino "Proletarca"? — Če jo še nimate, stori-te to takoj, da se vam ne ustavi lista.

MODERNI GOSPODARSKI RAZVOJ.

(Nadaljevanje.)

Delodajalci (podjetniki), kapitalisti in delojemalci (delavci), — četudi pripadniki enega naroda, — imajo med seboj nasprotno interese, med tem ko inajno vsi delodajalci na eni strani, — četudi pripadajo različnim narodom, različnim veram ali plemenom — ravno iste znake na sebi in popolnoma iste interese. In kateri so ti enaki oziroma različni znaki in interesi delodajalcev na eni in delojemalcev na drugi strani?

1.) Pri delodajalcih vseh narodov vidimo, da ali sploh ne delajo, ali pa delajo normalno, v plačilo pa ne dobe samo njihovem delu primernega normalnega dela, marveč veliko veči delež; to pa zato, ker so ob enem lastniki proizvodjalnih sredstev (tovarne, delavnice, strojev, orodja, surovina, oz. zemljišča, živine itd.) in proizvedenih izdelkov.

2.) Delojemalci (delavci) vseh narodov delajo normalno ali še več, pa ne dobe njihovem delu primernega zaslužka. Delodajalec, v koje lastnino in brezpogojno razpolaganje (kakor določajo današnje postave) pripadajo vsi užitki in vsi izdelki, koje ustvarja delavčeva roka, ta delodajalec oddeli delavcu v podobi mezde, veliko manjši delež od onega, ki bi bil primeren delavčevemu delu.

3.) Delavci zahtevajo vsled tega velike mezde in kratko delovno dobo, delodajalci (kapitalisti) pa hočejo ravno nasprotno od delavca: veliko dela s čim nižjimi mezdami.

Jasno je torej kakor beli dan, da pride nasprotje med tema dvema skupinama naravnim potom do izbruha, da udarita eno ob drugo. In to borenje dveh nasprotnih interesov branečih skupin ali razredov, — to je razredni boj.

Kakor torej vidimo na tem vzgledu, razrednega boja ni iznašla soc. demokracija, marveč razredni boj je produkt in posledica gospodarskih in socialnih razmer. Naš moderni razredni boj je naravnost produkt modernega kapitalističnega reda.

Zgodovina nas uči, da razredni boji po svojem bistvu niso od danes, marveč so tako stari, kakor človeška civilizacija sama. Le nekaj izgledov: boji meč svobodni-mi državljani iz starogrških in starorimskih časov, med Patriciji in Plebejci v starem Rimu, med fevdalno gospodo in kmeti v srednjem veku, med fevdali in meščani, med patriciji (staromeščani) in cehovnimi mojstri (novomeščani) med temi slednjimi in njihovimi pomočniki in dalja revolucija iz l. 1789. in 1848. — vsi ti boji niso nič drugega nego razredni boji. Razlikujejo se od našega modernega razrednega boja le v postojanskosti, n. pr. da so bili mogoče bolj komplicirani od današnjega, da se bojujoče stranke niso zavedale prav svojega razrednega stališča, ali da so se borile — posebno potlačevani razred — ne pod zastavo razrednih koristij, marveč v imenu kakih drugih več ali manj abstraktnih gesel (človečnost, pravičnost itd.)

Moderni kapitalistični proizvodjalni red je le še zjednostavil razredna nasprotja. Danes so ta nasprotja tako ostro začrtana, da je pot jasna in ni nobenega dvoma, kod je treba hoditi enemu ali drugemu. Tu si stojita dva velika protivnika nasproti: na eni strani kapitalisti, na drugi proletarijat. Socialna demokracija, ki stoji na čelu proletarijata, torej ni vzrok, marveč produkt, posledica razrednega boja.

Nasprotje med kapitalisti in proletarijatom je splošno, univerzalno in internacionalno, to se pravi, to nasprotje je prostorno tako široko kakor celi svet, ni se ustavilo ne pred mejami dežela, ne držav, ne narodov: kapitalistično izkoriščanje je mednarodno, proletarska obramba proti njemu je naravnim potom tudi mednarodna.

Ta gigantični boj, ki se sedaj bije med kapitalizmom in proletarijatom, ta daje pečat moderni dobi, on tvori zgodovino našega časa — vspričo njega stopajo vsa druga nasprotja, vsi drugi boji v ozadje. Plemstvo n. pr. ni več posebni razred za se, ampak le en del splošne meščanske družbe. (Dalje prih.)

MATI.

Socialen roman v dveh delih.
Spisal Maxim Gorkij.

(Dalje.)

— Pavel Vlasov? — je vprašal častnik in pomežiknil z očmi; ko je Pavel molče prikimal, je dejal vihajoč svoje brke:

— Tvoje stanovanje moram preiskati... Stara, vstani! Kdo pa je tisti tam? — je vprašal pogledavši v izbo in urno stopil k vratom.

— Kako se pišete? — je zadel njegov glas.

Iz veže sta vstopili dve priči — stari livar Tverjakov in njegov najemnik, kurjač Ribin, krepak, črn kmet. Glasno in globoko je dejal:

— Na zdravje, Nilovna! Oblečila se je, in da se ohrabri, je vprašala potihom:

— Kaj pa je!... Ta obisk sredi noči... Ko so ljudje že legli spat, pa pridejo!...

Tesno je bilo v izbi in je močno dišalo kakor po voščilu za čevlje. Dvoje orožnikov in pa policijski pristav Riskin so jemali knjige s police in jih pokladali na mizo pred častnika. Druga dva sta tolkla s pestjo po zidu, gledala pod stole, eden je okorno splezal na peč. Malorus in Vjesovščikov sta stala drug poleg drugega v kotu. Kozavi obraz Nikolaja se je pokrnil z rdečimi lisami, njegove drobne, sive oči so bile nepremično uprte v častnika. Malorus si je vihal brke in ko je mati odšla v izbo, se je nasmešnil in ji prijazno pokimal.

Prižadela si je, da zakrije svoj strah, in ni se zibala po strani kakor zmerom, stopala je naravnost, prsi naprej — vse to je dajalo njeni podobi smešen in nadut značaj. Trdo je stopala in obrvi so se ji tresle...

Častnik je urno pobiral knjige s tenkimi prsti svoje bele roke, jih prelistaval, pretresal in spretno odmetaval na stran. Semtertja je knjiga mehko zdrknila na tla. Vsi so molčali, slišati je bilo le težko sopenje prepotenih orožnikov, rožljanje ostrog, časi pa se je oglasilo tiho vprašanje:

— Ali je tu že preiskano? Mati je stala s Pavlom poleg stene, prekrižala roke na prsih kakor Pavel in gledala častnika. Kolena so se ji šibila in oči ji je zastirala gosta megla.

Kar se oglašila v tej tihoti rezki glas Nikolaja:

— Zakaj pa je treba — razmetavati knjige po tleh?

Mati je zatrepetala. Tverjakov je zmajal z glavo, kakor da bi ga bil ohladil kdo preko zatilnika, a Ribin je zakrehal in pazljivo pogledal Nikolaja.

Častnik je namrščil oči in jih za hip postavil v kozavo, lisasto, nepremično obličje... Prsti njegovi so še hitreje listali. Časi je tako široko odprl velike, sive oči, kakor da bi ga nekaj nezgodno bolelo in kakor da bi hotel na ves glas z onemoglo jezo zakričati nad bolečino.

— Soldat! — je zopet dejal Vjesovščikov. — Poberi knjige...

Vsi orožniki so se obrnili nanj in potem pogledali častnika. Znova je zbral glavo in dotakniviši se široke Nikolajevske postave z ostrim pogledom je ponovil:

— No... poberite...

Eden izmed orožnikov se je pripognil in sklečel na Vjesovščika je začel pobirati po tleh razmetane knjige...

— Nikolaj bi lahko molčal!... — je mati tiho zašepetala Pavlu. Sin je zmajal z rameni. Malorus je sklonil glavo.

— Šepetanja ne trpim! Molčite! Kdo med vami čita sveto pismo? — Jaz! — je odgovoril Pavel. — Aha... In čigave so te knjige.

— Moje! — je odgovoril Pavel. — Prav! — je dejal častnik naslonivši se na stol. Tlesknil je s prstmi tenkih svojih rok, iztegnil svoje noge pod mizo, popravil si brke in vprašal Nikolaja:

— Ali si ti — Andre Nahodka? — Tako je! je odgovoril Nikolaj in stopil za korak naprej. Malorus je iztegnil roko, ga prijel za pleča in potisnil nazaj.

— Zmotil se je! Jaz sem — Andrej!...

Častnik je vzdignil roko in zagrozil Vjesovščiku z mezinem: — Glej!...

Prišel je brskati po njegovih papirjih. Iz česte je pa gledala svetla mesečna noč s svojimi brezdušnimi očmi skozi okno v sobo. Nekdo je postajal okoli okna, sneg je škripal pod njegovimi nogami.

— Vi, Nahodka, so li vas že kedaj preiskali radi političnega zločina? — je vprašal častnik.

— Da, v Rostovu in Saratovu. Ali orožniki so me nazivali gospod.

Častnik je pomežiknil z desnim očesom in ga podrgnil, potem je dejal, kazoč svoje fine zobe: — Ali veste gospod Nahodka — kdo so oni malo pridneži, ki širijo zločinske proklamacije in knjige v tvornici, ej?

Malorus se je zazibal, po njegovem obrazu se je razlil vesel smeh in hotel je nekaj reči, ko se je začul oster in zbadljiv glas Nikolaja:

— Sedaj prvič vidimo malo pridneže tu!

Nastala je tišina. Za trenotek ni nihče dihal. Strah se je razširil po obrazu matere, in njena desna trepalnica se je obrnila kviško. Ribinova črna brada se je majala. Povesil je oči in počasi sklenil roki.

— Peljite tega psa proč — je dejal častnik.

Dva orožnika sta prišla Nikolaja pod pazduho in sta ga sivo vlekla v kuhinjo. Tam se je pa Nikolaj vprl z nogami in dejal:

— "Stojte! Obleči hočem jopič.

Policijski komisar je prišel z dvorišča in rekel:

— Tu ni nič. Preiskali smo vse.

— Seveda! — je zaklical častnik in se smejal. — Vedel sem! Imamo opraviti z iskušenim človekom.

Mati je poslušala njegov taneh, suh glas in mu gledala s strahom v njegov rmeni obraz. Čutila je v njem sovražnika, neizprosnega sovražnika, ki je imel sree polno aristokratske mržnje do ljudstva. Le malokedaj je videla take ljudi, ona sploh ni vedela, da živijo taki ljudje.

— In tega človeka so Pavel in njegovi tovariši žalili — je razmišljala mati.

— Vi ste aretirani, gospod Andrej Onisimov Nahodka.

— Zakaj? — je vprašal Malorus.

— Povem vam kasneje! — je rekel častnik s porogljivo uljudnostjo in se obrnil proti Vlasovi:

— Ali znate pisati in čitati?

— Ne! — je odgovoril Pavel.

— Nisem vprašal vas! — je rekel častnik nejevoljno in vprašal

je znova: — Stara žena, ali znate pisati in čitati?

Mati je nehote občutila mržnjo do tega človeka. Pričela se je tresti, kot bi skočila v mrzlo vodo. Vravnila se je, po obrazu se ji je razlila rdečica in povesila je trepalnice.

— Ne kričite! — je dejala in stegnila roko proti njemu. — Vi ste mladi in ne poznate bede in bolesti —

— Pomirite se, mati! je segel vmes Pavel.

— V takem slučaju, mati, morate vzeti svoje srce med zobe in držati ga trdo, — je rekel Malorus.

— Počakaj malo, Paša! — je zaklicala mati in je hitela k mizi, kjer je dejala častniku: — Zakaj tirate ljudi od nas?

— To vas ne briga, Tiho! — je zarezal častnik in vstal.

— Pripeljite notri arestanta Vjesovščikova! — je zapovedal in je pričel glasno čitati listino, ki jo je dvignil do obraza.

Nikolaja so privedli v dvorano.

— Klobuke z glave! — se je zadel častnik in prenehal s čitanjem.

(Dalje prih.)

Izmučen narod.

Večina delavskega naroda trpi na izmučenju, ne da bi vedeli o tem. Delajo dan za dnem, ali telesno ali duševno tudi v slučaju, ako jim je treba počitka in okrepanja. Njihovi živei propadajo

stalno, njihove mišice izgubljajo njihovo elastičnost, njihov tek je slab. Mnogo od njih poskuša zadobiti svoje moči z uporabo močnih pijač, kar je pa zelo nevarna napaka. Mesto oslabljevanja svojega želoeda, morali bi ga ojačiti, tako da bi zamogel sprejemati in prebavljati več hrane, morali bi ojačiti svoje živec, da zamorejo lahko izdržati stalno razburjenost, očistijo naj svojo kri da provzročijo redni tok krvi. Rabijo naj Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino, ki bo uredilo celo delovanje prebavnih organov. — V slučajih želoedne, jetrne, živčne ali drobovne bolezni ne zamorete boljega zanesljivega zdravila, kot je Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino.

V lekarnah Jos. Triner 1333—1339 So. Ashland Ave. Chicago.

Vse konzularne in notarske zadeve (civilne in vojaške) prevzema v hitro in uspešno izvršitev Ivan Kaker, 220 1/2 Grove St., MILWAUKEE, WIS.

CARL STROVER

Dober Advokat
Attorney at Law
St. sobe 1009
140 E. WASHINGTON STREET,
CHICAGO, ILL.
Telefon: Main 3989

Za dobre fotografije SE OGLASI pri

Wilke

dobropoznanemu fotografu, ki izdeluje vsakovrstne in najfinišne slike: otroke, družine, skupine, ženitve in društvene skupine.

Fotografira tudi zvečer po naročilu.

1438-1440 BLUE ISLAND AVE., CHICAGO.

NA VOGALU 14. PLACE.
TELEFON CANAL 287. USTANOVLJENO 1883.

Zdravljenje v 5 dneh Varicocele Hydrocele

BREZ NOŽA IN BOLEČIN

Ozdravim vsacega, kdor trpi na Varicocele, Structuri; dalje ozdravim nalezljivo zastrupljenje, živčno nezmožnost, vodenico in bolezni tičočih se možkih.

Ta prilika je dana zlasti tistim, ki so izdali že velike svote zdravnikom ne da bi bili ozdravljeni in moj namen je, pokazati vsem, ki so bili zdravljeni po tucatih zdravnikov, brezuspešno, da posejdem le jaz edino sredstvo, s katerim zdravim vspešno.

Popravite Vaše zdravje

Pridite v moj urad in govorite zaupno. Govorimo vse jezike. Dobili boste najboljšo nasveto in prednosti, ki sem si jih iztekel v moji 14 letni praksi kot specialist v boleznih pri možkih. Če je upanja v vaši zadevi, vam pojasnem, kake se treba zdraviti.

Ozdravim pozitivno želoedec, pljuca, ledice in neprilike v jetrih. (Za neuspešno zdravljenje ni treba plačati).

TAJNE moške bolezni z guba narova, bolezni v ledicah in jetrih zdravim hitro za stalno in tajno. Živčene onemoglosti, slabost, napori, zastrupljenje in zguba vode.

PLJUČA nadubo, Bronchitis, srčne bolezni in pljučne zdravim po moji najnovejši metodi

Zdravljenje za stalno, je, kar želi vs-kdor; ozdravim vsakogar, kdor mi zaupa njegov položaj. Moje zahteve so dostopne in primirne napram natančnemu zdravljenju in obroki lahki. Pridite danes in olajšajte bolečine. (Nasveti zastojni.)

DR. ZINS, 183 N. Clark Str. Chicago
med Randolph in Clark
Odpri: 8 zjutraj do 8 zvečer. Ob nedeljah od 8 zjutr. do 4 pop.

Zastrupljenje krvi in vseh drugih kožnih bolezni, kakor prište, lucije, onemoglost itd.

Ženske bolezni beli tok, bolečine v ozature, garje, otekline, podju in druge organske bolezni zdravim za stalno.

(Preiskovanje brezplačno) no.

Če bi začeli hraniti pred petimi leti.

in bi djali na stran vsak dan 50 c., bi imeli danes \$1000. Začnite danes, da boste imeli svoto vsaj čez pet let.

INDUSTRIAL SAVINGS BANK
2007 Blue Island Ave., Chicago, Ill.

Vlog čez pol milijona dolarjev. Odpri v soboto od 6 do 8 ure zvečer.

"NATURALIZACIJSKI ZAKON" se imenuje knjižica, ki je namenjena za tiste rojake, ki želijo postati državljani Zed. držav. Zakoni za naseljence so čedalje bolj strogi, treba je, da si vsak nabavi tozadevno knjižico, v kateri se razlaga, kako se postane ameriški državljan.

Knjižica stane 16 ct. s poštnino in se jo naroči pri sodr. Fr. Petriču, 1830. So. Center-Ave., Chicago, Ill.

Importiran starokrajski tobak vsake vrste za cigarete, pipe in žvečenje. Importirane cigare in cigarete. Vse pristno in po zmernih cenah.

VAC. KROUPA,
1225 W. 18th St. Chicago, Ill.

I. STRAUB URAR
1010 W. 18th St. Chicago, Ill.
Ima večje zalogo ur, veritice, preta nov in drugih dragotin. Izvršuje tudi vsakovrstna popravila v tej stroki po zelo niski ceni.

Oblišite ga!

Stara navada je zdraviti revmatizem, trganje po udih, neuralgijo, zvinjenje itd. z Dr. Richterjevim "Pain Expeller". Pravi Pain Expeller se dobi tudi v Ameriki v sleherni lekarni za 25 centov steklenice in se spozna po vrstveni znamki s sidrom. Pri kupovanju je treba na to paziti.

ALOIS VANA — izdelovatelj — sodovice, mineralne vode in raznih neopojnih pijač.

1337 So. Fisk St. Tel. Canal 1466

Slovenec in Hrvatom priporočam svoje moderno brivnico. **FRANK ZORNJAK.** 1837 So. Centre ave., Chicago, Ill.

AVSTRO-AMERIKANSKA ČRTA.

Najpripravnější in najcenejša parobrodna črta za Slovence in Hrvate.

Regularna vožnja med New-Yorkom, Trstom in Reko. Brzi poštni in novi parobrodi na dva vijaka:

Martha Washington, Laura, Alice, Argentina in Oceania

Druge nove parnike, ki bodo vozili 19 milj na uro, gradijo.—Parniki odplujejo iz New Yorka ob sredih ob 1 popoldan in iz Trsta ob sobotih ob 2 popoldan proti New Yorku.—Vsi parniki imajo brezčinski brojav, električno razsvetlavo in so moderno urejeni.—Hrana je domača. — Mornarji in zdravnik govorijo slovensko in hrvatsko.

Za nadaljne informacije, cene in vozne listke obrnite se na naše zastopnike ali pa na:

PHELPS BROS. & CO
Gen'l Ag'ts, 2 Washington St., New York.

Zastopnik za Zapad: **K. W. Kempf, 120 N. La Salle St., Chicago, Ill.**

Največja trgovina z žganjem, vinom in smodkami na debelo.

Vse blago prve vrste! Dve prodajalne:

JOSEPH H. MILLER et Comp., 917 Woodland in 6030—6032 St. Clair ave. Cleveland, Ohio.

Telefon: Cujahoga C. 4254 R in Princeton 2002.

Blago pošiljamo tudi izven Clevelanda.

Pišite slovensko! Cene nizke. Potreba točna!

ROJAKI v Waukeganu! Če kočete piti dobre pijače in se zabaviti po domače pojdite k

B. Mahnich-u, 714 Market Street, Waukegan.

Pri njemu je vse najboljše. Kdor ne vrjame, naj se prepriča.

DOBRA, DOMAČA GOSTILNA v Clevelandu, Ohio

J. SVETE po domače pri ZALARJU 6120 St. Clair ave

toči vino, pivo in liganje prve vrste. Smodke prve kvalitete so na prodaj. Za mnogobrojen poset se priporoča rojakom v Clevelandu, pa potnikom Lastnik.

Sodrug! Naš list je naše najmočnejše orožje! Njegovimo ga! Podpirajmo in širimo ga! Agitirajmo, da bo "PROLETAREC" še večji in močnejši! Delavstvo brez svojega časopisja je kakor življenje brez solnca.

Delavci se verjamejo v toliko stvari, a vedo pa le malo stvari.

Jako važno vprašanje? "Ali sem že poslal zaostalo naročnino na "Proletarca"? Še ne! —

Podpirajte socialistično časopisje! Naročajte, čitajte in širite "Proletarca"! Priporočajte hrvatskim delavcem "Radniško Stražo".

JESEN IN ZIMA 1911-1912
Popolna zaloga novih, najmodernejših krojev

Obleke za odrasle in mladeniče

Naše obleke so dobro krojene in sešite z vso vsebino, ki spada v

Dobre Obleke od \$25.00 po dol do \$75.00

Površnike za odrasle in mladeniče imamo v zalogi najnovejšega "Présto" kroja.

LAWNDALE CLOTHING HOUSE
S.W. Corner 26th & Central Park Ave.
Rudolph Layer, lastnik.

PRVA SLOVENSKA Vinarna in Gostilna v Kaliforniji,

kjer se toči dobra vina in importirano pilsenoko pivo. Prodaja vina na galone in na drobno.

Ant. Schnabl, cor. Trumbull ave. in 26. Str., Chicago, Ill.

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D. Zdravnik za notranje bolezni in ranocelnik.

Izdavniška preiskava brezplačno—pišite nam le z davila, 1924-26 Blue Island Ave., Chicago. Za dne ure: Od 1 do 5 popol. Od 7 do 9 zvečer. Izven Chicago živeti bolniki naj pišejo slovenski.

POZOR! SLOVENC! POZOR! SALOON s modernim kegljiščem

Sveže pivo v sodčih in buteljkah in druge raznovrstne pijače ter unijake smodke. Potniki dobe čedno presetišče za nizko ceno.

Postrežba točna in izborna.

Vsem Slovincem in drugim Slovanom se toplo priporoča

MARTIN POTOKAR, 1625 So. Centre Ave. Chicago

Valentin Potisek GOSTILNICAR

1237-1st St., La Salle, Ill

Toči vse, gostilni podrejene pijače in se priporoča rojakom za obišeni obisk.

M. A. Weisskopf, M. D. Izkušen zdravnik.

Uradoje od 8—11 predpoldne in od 6—9 zvečer.

1842 So. Ashland Ave. Tel. Canal 476 Chicago, Ill.

J. Kosirnik, krojač izdeluje nove obleke, čisti, lika in popravlja. Cene zmjerne.

J. Kosirnik, 3708 W. 26th St. Tel. Lanwdale 1761. Chicago.

LOUIS RABSEL moderno urejen salun

NA 460 GRAND AVE., KEWOSHA, WIS
Telefon 1199.

It doesn't pay to neglect your Health

Če pridete domov bolni, če imate glavobol, bolečine v prsih, grlu in potem obolite za nekaj tednov?

Dr. Richterjev PAIN-EXPELLER

poznano staro domače zdravilo vas reši bolečin, ako ga takoj rabite.

Imejte vedno steklenico doma. Vsi predpisi so natisnjeni na omotu. 25c. in 50c. steklenice.

Čuvajte se ponaredb in pazite na sidro in naše ime.

F. AD. RICHTER & CO., 215 Pearl St., New York, N.Y.
Dr. Richterjevo Congo Pilito olajšajo. (25c. all 50c.)